

**“Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай” хуулийн төсөлд
зөвлөхөөр ажилласан ШУА-ийн академич, техникийн шинжлэх
ухааны доктор (ScD) Д.Амарсайханы зөвлөх үйлчилгээний
хүрээнд хийсэн ажлын тайлан**

2023 оны 01-р сарын 12

Ажлын зорилго, шийдвэрлэх асуудал

“Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай” хуулийн төсөлд, олон улсын судалгаа шинжилгээ, хөгжлийн чиг хандлагад үндэслэн, Монгол улсад тулгараад буй асуудлуудыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн санал, зөвлөмж өгөх бөгөөд зөвлөх үйлчилгээний ажлын даалгаварт тусгагдсан дараах ажлуудыг хийж, энэхүү тайланд тусгасан болно. Үүнд:

Судалгаа, шинжилгээ хийх

- Гадаад орнуудын орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хууль, эрх зүйн баримт бичигт судалгаа хийх;
- Монгол улсын орон зайн өгөгдөл, түүний дэд бүтцийн талаарх хуулийн хэрэгцээ, шаардлага, тулгамдаж буй асуудлуудыг үнэлэн, судлах.

Хуулийн төслийг шинэчлэн сайжруулах санал, зөвлөмж боловсруулах

- Хуулийн төслийг сайжруулах, өөрчлөлт оруулах санал, зөвлөмжийг судалгааны үр дүнд үндэслэн боловсруулах.

1.1. Судалгаа, шинжилгээ хийх

- **Гадаад орнуудын орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хууль, эрх зүйн баримт бичигт судалгаа хийх**

Орчин үед, шинжлэх ухаан асар хурдацтай хөгжиж, техник, технологийн ололт амжилтууд практикт эрчимтэй нэвтрэхийн хэрээр мэдээллийн асар том сүлжээг бий болгосон Интернэт болон бусад сүлжээгээр дамжуулан оронзайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, нийт хэрэглэгчид хуваан хэрэглэх нь хамгийн оновчтой, үр дүнтэй бөгөөд хямд зардалтай гэж үзэх болсонтой уялдан, орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц (ОЗӨДБ)-ийг хөгжүүлэх, түүнчлэн төрөл бүрийн геопорталыг бий болгох чиглэлийн судалгааны ажлууд өнөөгийн геоинформатикийн салбарт ажилладаг эрдэмтэд, судлаачдын анхаарлын төвд байгаа юм.

ОЗӨДБ нь “орон зайн өгөгдлийг бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, ашиглах зорилгоор шийдвэр гаргах бүх л түвшинд, олон талын хамтын ажиллагааг удирдан зохион байгуулах бодлого, хууль тогтоомж, стандарт, техник, технологи, хүний нөөцийн цогц шийдэл” бөгөөд салбарын мэргэжилтнүүд, ойрын ирээдүйд дэлхий нийтийг хамарсан нэгдсэн стандарт бүхий мэдээллийн аварга том сүлжээ, түүнийг дэмжих дэд бүтцийг бий болгох, улмаар мэдээллийг боловсруулж, дүн шинжилгээ хийх нийлмэл аргагүйг хөгжүүлэхээр зорилт тавин ажиллаж байна.

Олон улсын туршлагаас үзэхэд, улс орон бүр өөрийн онцлогт тохируулан суурь орон зайн өгөгдлийн ангиллыг тодорхойлж, холбогдох хууль тогтоомжоор журамлан, тэдгээрт тавигдах шаардлагыг янз бүрийн стандартаар тогтоосон байдаг. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх эрх бүхий байгууллагыг холбогдох хууль тогтоомжид тодорхой зааж өгснөөр төрөл бүрийн өгөгдөл,

мэдээллийг бүрдүүлэх, хадгалах, хамгаалах, ашиглах, түгээхтэй холбогдсон бүх үйл ажиллагааны зохицуулалтыг хөнгөвчилж, өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтэд давхардал үүсэхээс сэргийлдэг.

Гадаад орнуудад орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг улс орны бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төлөвлөлт зэрэг эдийн засаг, нийгмийн гол хүчин зүйлсийг урьдчилан тооцоолох, төлөвлөх, гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, авран хамгаалах зэрэг үйл ажиллагаанд ашиглахын зэрэгцээ байрлалд суурилсан мэдээллээс нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн гарган авахад анхаарч байна. Орон зайн мэдээллийг хялбар хайх, ашиглах боломж бүхий орчин чухал үүрэг гүйцэтгэдэг тул улс орнууд орон зайн мэдээ, мэдээллийн нэгдсэн платформоор дамжуулан мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох ажиллагааг эрчимтэй явуулж байна.

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах үндсэн зорилго нь хүрээлэн буй байгаль орчин, экологи, нийгэм, эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг дэмжин, хүн ардын амьдралын чанарыг дээшлүүлэх бөгөөд үүнд өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэгч, нийлүүлэгч, хэрэглэгч нарын харилцан итгэлцэл, тохиролцоо, хамтын ажиллагаа чухал үүргийг гүйцэтгэдэг.

Төгс орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг дор дурдсан үзүүлэлтүүдээр тодорхойлсон байдаг. Үүнд:

- Суурь орон зайн өгөгдлийн бүрдүүлэлт – Өргөн хүрээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн давхарга, масштаб (эсвэл ялгах чадварын нарийвчлал) зэргээрээ цэгцтэй зохион байгуулалтад орсон, газар бүрхэвчийн хувьд бүх талбайг хамарч (манай улсын хувьд нэгж талбар, баг, хороо, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэл, улс гэх мэт), бусад төрлийн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн суурь болгон ашиглаж болохуйц;
- Суурь орон зайн өгөгдлийн хадгалалт – Хэрэглэгчийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, бусад төрлийн мэдээлэлтэй уялдах боломж бүхий суурь орон зайн өгөгдөл нь ямар нэгэн зардалгүй, эсвэл маш бага зардлаар хялбараар хандах, хайхад бэлэн байх;
- Орон зайн стандартын тогтолцоо – Өгөгдөл бүрдүүлэгч, хэрэглэгч хоёрын шаардлагыг хангах суурь орон зайн өгөгдөл, бусад төрлийн болон сэдэвчилсэн орон зайн өгөгдөл, мэдээлэл нь нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн стандарт, чанарын шаардлагад нийцэж, тодорхой хугацаанд шинэчлэгддэг байх;
- Зардалд хэмнэлттэй байх – Нэг байгууллага, эсвэл засаг захиргааны нэгж, үндэстний хэмжээнд бий болсон нэг төрлийн орон зайн өгөгдөл нь өөр нэг байгууллага, засаг захиргааны нэгж, үндэстний хэмжээнд бүрдүүлсэн ижил төрлийн өгөгдөлтэй нийлэмжтэй байх;
- Шаардлагатай тохиолдолд шийдвэр гаргагч, иргэдэд хэрэгцээтэй орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлж боловсруулахын тулд орон зайн өгөгдөл нь бусад төрлийн өгөгдөл, мэдээлэл, өгөгдлийн багцтай холбогдох боломжтой байх;
- Өгөгдлийг боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, шинэчлэх, түгээх зэрэг эрх, үүрэг хариуцлагын асуудал нь төрийн ба төрийн бус байгууллагын болон хувийн хэвшлийн аль ч түвшинд ижил хэмжээгээр хуваарилагдсан байх. Засгийн

газрын зүгээс аль болох хувийн хэвшлийн нөөц боломж, чадавхыг боломжийн хэмжээнд ашиглах;

- Өгөгдлийг боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, шинэчлэх, түгээх зэрэгт зарцуулагдах зардлыг төрд ач холбогдолтой, хувийн хэвшилд ашигтай байхаар зохицуулах. Оролцогч байгууллагуудын дундах аливаа давхардал, давхцалаас зайлсхийх.

Дээрх үзүүлэлтүүдийн хүрээнд, дэлхийн улс орнууд орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах үндсэн зарчмаа хууль тогтоомж, бодлогын бичиг баримтад тусгасан байдаг. Тухайлбал, Канадын орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн өгөгдөл, мэдээллийн түншлэл дэх үндсэн зарчим нь дараах агуулгатай:

- Өгөгдөл нь нэг удаа, хамгийн боломжит үр дүнтэй аргаар, босоо тогтолцоонд бусад өгөгдөлтэй нэгтгэгдэх боломж бүхий байдлаар цуглуулагддаг байх;

- Орон зайн өгөгдөл нь аль болох засаг захиргааны нэгж, хил зэргээр ялгагдахааргүй, хамтын зохицуулалт бүрэн хангагдсан зүйдэлгүй байх;

- Өгөгдлийн сан хоорондын уялдаа холбоог сайн хангах, өгөгдөлд нэмүү өртөг шингээх боломж олгох, хялбар байдлаар хандах, ашиглахын тулд өгөгдлийг олон улсын стандартуудын дагуу бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах;

- Харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр хамтрагчид өгөгдлийг цуглуулах ба удирдан зохион байгуулах зардалд өөр өөрсдийн хувийг ижил тэгш оруулах ёстой бөгөөд үр дүнд нь гарч байгаа мэдээллийг өөрсдийн өгөгдлийн санд нэгтгэн, өөрсдөө ашиглах ба хамтрагч нарт үргэлжлүүлэн хуваарилах боломжтой байх;

- Боломжтой тохиолдолд мэдээлэл ашиглах, солилцох, түгээх зэрэг үйл ажиллагаатай холбогдсон нөхцөлүүдийг урьдчилан зохицуулсан байх;

- Канадын орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн хамтрах хүрээ нь үндэсний хэмжээнд байх ба орон зайн хэрэглэгч бүлгүүд, өгөгдөл үйлдвэрлэгч, хувийн хэвшлийн өргөн хүрээний хэрэгцээнд нийцэж байх;

- Канадын орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц нь алсын хараандаа хүрэхэд чиглэсэн, харилцан холбоо бүхий бодлого, практик, боломжуудын цогцолбороос бүрдэх;

- Байгууллага хоорондын түншлэл нь Канадын орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үндсэн зарчмыг дэмжиж, төрийн бүх шатны байгууллага, боловсролын байгууллага, хувийн хэвшил зэрэг сонирхсон оролцогчдын оролцоог нээлттэй байлгах зэрэг болно.

Олон улсын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгаа

Судалгааны хүрээнд, Япон, АНУ, БНСУ, Европын холбоо, БНХАУ, ОХУ, Индонез, Узбекистан зэрэг улсуудын орон зайн өгөгдөл, түүний дэд бүтцийн талаарх холбогдох хуулиудыг судалсан бөгөөд манай улсын хувьд авч болохуйц зарим нэг санааг эрэлхийлсэн болно.

Улсуудын эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулсан судалгаанд, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын 4-т заасны дагуу доорх зорилгуудыг ашиглан, харьцуулалтыг Хүснэгт 1-д харуулав.

А. Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах;

В. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх;

С. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, нөхцөл, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих;

Д. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх.

Хүснэгт 1. Гадаад орнуудын эрх зүйн зохицуулалтыг харьцуулсан байдал.

Улсын нэр	Эрх зүйн зохицуулалтын нэр	Бүлэг, зүйл	Хамрах хүрээ, агуулга	Зорилго А	Зорилго В	Зорилго С	Зорилго D
Япон	Орон зайн мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх суурь хууль 2007.05.30	3 бүлэг, 21 зүйл	Үндэсний орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц байгуулах, оролцогч байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, эрх үүрэг оролцоог зохицуулсан.	Орон зайн суурь өгөгдөл гэж ямар өгөгдлийг хэлэхийг тодорхойлсон ба Газар, дэд бүтэц, тээвэр, аялал жуулчлалын яамыг ангилал, зэрэглэлийг тодорхойлохыг заасан /Хуулийн 2,3 дугаар зүйл / Тус яамнаас 2007 оны 8 сарын 29-нд энэхүү суурь өгөгдөл мэдээллийн ангиллыг батлан гаргасан. Нийт 11 мэдээллийн ангиллыг баталсан байх ба эдгээрийг бүрдүүлэхэд баримтлах зарчмыг байрлалын нарийвчлалын хамт тодорхойлсон	Засгийн газрыг орон зайн суурь өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотой техникийн стандартаар хангахыг үүрэгжүүлсэн /Хуулийн 2 дугаар хэсэг 16 дугаар зүйл/.	Засгийн газар болон доод түвшний байгууллагууд бүрдүүлсэн орон зайн суурь өгөгдөл, мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэхэд бүхий л хүчээ дайчлан ажиллах талаар хуульчилсан /Хуулийн 17-19 дүгээр зүйл/.	Хуулийн 3 дугаар зүйлд орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд баримтлах үндсэн 9 зарчмыг заасан ба Засгийн газар, бүх шатны төрийн байгууллага, хуулийн этгээдийг дээр дурдсан зарчмуудыг баримтлах замаар үйл ажиллагаа явуулахыг заасан.

				/Тогтоолын 1,2,3 дугаар зүйл/.			
АНУ	<p>Ерөнхийлөгчийн Зарлиг 12906, 1994.04.11</p> <p>Гео орон зайн өгөгдлийн тухай хууль 2018.10.05</p>	<p>8 хэсэг</p> <p>12 хэсэг</p>	<p>1994 онд Ерөнхийлөгчийн Зарлигаар ОЗӨДБ гэж юу болохыг тодорхойлж, Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороог ҮОЗӨДБ байгуулахад гол зохицуулалт хийхээр заасан бол 2018 оны хуулиар ҮОЗӨДБ-тэй холбоотой бүх зүйлсийг доорх агуулын хүрээнд тодотгож өгсөн.</p> <ol style="list-style-type: none"> Товч нэр, хураангуй Тодорхойлолт Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн н Хороо Үндэсний Гео орон зайн Зөвлөх Хороо ҮОЗӨДБ Үндэсний Гео орон зайн өгөгдлийн сангийн сэдвүүд Гео орон зайн өгөгдлийн стандартууд Гео-платформ Хамрагдах байгууллагын хариуцлага Холбооны санг ашиглах хязгаарлалт Хэмнэлтийн нөхцөл Хувийн хэвшил 	<p>Дотоод хэргийн газрын дэргэд байгуулагдсан Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороо нь тэргүүлэх агентлагийн статустайгаар ажиллаж, үндэсний орон зайн өгөгдлийн сэдвүүдийг тодорхойлох, сэдэвчилсэн өгөгдлийг үндэсний хэмжээнд хэрэглэхэд дэмжлэг үзүүлэх, орон зайн өгөгдөлтэй холбоотой бодлого, үйл ажиллагаа, стандартыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, гүйцэтгэх байгууллагыг хянах чиг үүргийг хэрэгжүүлэх бөгөөд Холбооны засгийн газар, АНУ-ын ард түмний ашиг сонирхолд нийцтэй байх үндсэн сэдвийг Гео орон зайн өгөгдлийн сангийн сэдвээр тодорхойлно.</p>	<p>Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороо нь Үндэсний Гео орон зайн өгөгдлийн сангийн сэдэв бүрийн стандартыг тогтооно. Холбогдох асуудлын хүрээнд, сэдэвт хамааралтай дүрэм, нөхцөл, удирдамж, шинж чанаруудаас гадна, мета өгөгдлийн агуулгын стандартуудыг бий болгох бөгөөд эдгээр нь олон улсын стандартуудтай нийцсэн байх шаардлагатай.</p>	<p>Үндэсний Гео орон зайн өгөгдлийн сангийн сэдэв бүрийн хувьд, Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороо нь хамрагдах агентлагийг томилно. Орон зайн өгөгдлийг цаасан, эсвэл цахим хэлбэрээр цуглуулах, боловсруулах, хадгалах, ашиглах, түгээх чиг үүргийн хүрээнд, улсын болон мужийн засгийн газар, индиан овгууд, дээд боловсролын байгууллага, холбооны засгийн газрын бизнесийн түнш, олон нийт, үйлчилгээний удирдлагын ерөнхий газар, НАСА байгууллага зэрэг нь хамрагдсан агентлаг болох боломжтой бөгөөд агентлаг нь орон зайн өгөгдлийг үр ашигтай, хэмнэлттэй цуглуулах, хадгалах, нэгтгэх, түгээх зорилгоор бусадтай хамтран ажиллах боломжтой. Хамрагдсан агентлаг нь холбогдох стандартад нийцээгүй орон зайн мэдээллийг цуглуулах, үйлдвэрлэх, засварлах, түгээх ажилд Холбооны санг</p>	<p>Холбооны Газарзүйн Мэдээллийн Хороо нь ҮОЗӨДБ-ийн чиглэлээр сайн туршлагыг нэвтрүүлэх, Холбооны засгийн газрын агентлагууд, муж, омгийн болон орон нутгийн засаг захиргаа, дээд боловсролын байгууллагууд, хувийн хэвшлийн үүрэг, хариуцлагыг тодорхойлж, орон зайн өгөгдлийг цуглуулах, үйлдвэрлэх, хуваалцах, ашиглах, хоорондын хамтын ажиллагааг зохицуулна. Хороо болон хамрагдсан агентлаг тус бүр нь орон зайн мэдээллийн хангалт, үйлчилгээ үзүүлэхдээ АНУ-ын хувийн хэвшлийг хамгийн дээд хэмжээнд нь ашиглаж болно.</p>

						ашиглахыг хориглоно.	
Европын холбоо	INSPIRE-ийн Удирдамж, 2007.03.14	7 бүлэг, 26 зүйл, 3 хавсралт	INSPIRE нь гишүүн орнуудын хоорондын уялдааг хангах бодлого тодорхойлоход дэмжлэг үзүүлэх үүрэгтэй ба дараах нийтлэг зарчмуудыг баримталдаг: <ul style="list-style-type: none"> Өгөгдөл, мэдээлэл нь зөвхөн нэг удаа цуглуулж, түүнийг үр ашигтайгаар хэрэглэх, арчлан хамгаалах тохиромжтой газарт хадгалах, Европын улс хоорондын хил дамнасан төрөл бүрийн эх сурвалжаас үүдэлтэй орон зайн мэдээлэл нь ямар ч зүйдэлгүйгээр нэгтгэгддэг, бүх төрлийн хэрэглээнд болон хэрэглэгчид хүртэж хэрэглэдэг байх, Ижил нарийвчлал, масштабээр цуглуулсан мэдээлэл нь төрөл бүрийн нарийвчлал, масштабээр хэрэглэгчдэд хүрэх боломжтой байх, Бүх түвшний сайн засаглал бий болгоход хэрэг болох газар зүйн 	INSPIRE нь 34 чухал ач холбогдолтой орон зайн мэдээллийн төрлийг 3 бүлэгт хуваан гаргасан байна / Удирдамжийн хавсралт/ Тус 34 ангилал бүрийн шинэчлэх хугацаа, мета-өгөгдлийн бүрдүүлэлт, хөгжүүлэлт зэргийг зааж өгсөн. Хавсралт I <ol style="list-style-type: none"> Солбицлын тогтолцоонууд Газар зүйн торлолын систем Газар зүйн нэр Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж Хаяг Кадастрын нэгж талбарууд Авто замын шугам сүлжээ Ус зүй Тусгай хамгаалалтын газар нутаг Хавсралт II Өндрийн мэдээ Газрын бүрхэвч Орто зураг Геологи Статистик мэдээ Байшин, барилга Хөрс Газар ашиглалт Эрүүл мэнд, аюулгүй байдал Шугам сүлжээ Байгаль орчны мониторингийн газар Үйлдвэрийн газар Хөдөө аж ахуй, усны аж ахуйн газар Хүн амын тархалт, гэх мэт 	INSPIRE нь ISO, CEN, OGC, W3C зэрэг олон улсын стандартыг бий болгосон байна. Мөн INSPIRE-т шууд өгөгдөл хадгалах, эсвэл удирддаггүй бөгөөд улс тус бүрийн портал болон сэдэв, бүлэг, тусгай өгөгдөл болон үйлчилгээтэй уялдаа холбоотой ажилладаг тогтолцоо юм.	INSPIRE-ийн Удирдамжид гишүүн орнуудын дэд бүтцийг холбосон Европын хороогоор удирдуулсан EX-ны геопорталыг байгуулахыг шаардсан байдаг. Сервер тус бүрийг өгөгдөл хариуцсан байгууллагууд удирдах бөгөөд сервер болон өгөгдөлд холбогдсон INSPIRE портал мета өгөгдөлд хандан, хэрэглэгч хүссэн газарзүйн мэдээллийг хайх боломжтой. Олон нийтэд зориулагдсан өгөгдөл нь дотоодын бодлогын чанартай хадгалалт (retaining) болон чөлөөтэй хандах боломжтой мэдээлэл хуваалцах (sharing), гадаад дотоодод ашиглагдах худалдааны (trading) өгөгдөл гэж гурав хуваагддаг.	Европын орнууд тус тусдаа 27 төрлийн дэд бүтэцтэй байх нь мэдээжийн хэрэг төвөгтэй тогтолцоо бөгөөд үүнийг шийдвэрлэхийн тулд INSPIRE нь дэд түвшний эрх зүйн орчин бүхий журмыг бий болгосон юм. Мета-өгөгдөл, орон зайн мэдээлэл, түүний үйлчилгээний зохицуулалт, сүлжээ, хамтран хэрэглэх бодлогууд, хянах, тайлагнах үзүүлэлтүүдийн техникийн гүйцэтгэлүүдийн дүрмүүдийг журам хэлбэрээр баталсан байна. Эдгээр журмуудыг гишүүн орнуудын болон Европын парламент баталдаг.

			<p>мэдээлэл нь ил тод, хандахад түргэн шуурхай байх,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ямар газар зүйн мэдээлэл бэлэн байгаа, тодорхой хэрэгцээнд хэрхэн хэрэглэгдэх, ямар нөхцөл, шаардлагын дагуу хэрэглэж болох зэрэг мэдээллүүд нь олоход хялбар байх зэрэг болно. 				
Индонез	Орон зайн мэдээллийн тухай хууль, 2011 Дугаар 2011-ийн 4	12 бүлэг, 71 зүйл	<p>Геодези, зурагзүйн үйл ажиллагаа, орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг хамтад нь хуульчилсан. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаа /бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх/ тус бүрээр зүйлчлэн заасан.</p>	Хуулийн 4 дүгээр зүйлд орон зайн мэдээллийг суурь, сэдэвчилсэн байна гэж заасан ба суурь орон зайн мэдээллийг нэг бүрчлэн хуульчлан ангилсан бол сэдэвчилсэн мэдээллийг суурь мэдээлэлтэй уялдсан төрөл бүрийн мэдээлэл байхаар заасан. 5, 12, 19 дүгээр зүйл	17 дугаар зүйл: Суурь мэдээллийг шинэчлэх стандарт, нормтой байна. 27 дугаар зүйл: орон зайн өгөгдлийг бүрдүүлэх үйл явц стандарттай байна. Түүнчлэн орон зайн өгөгдлийг боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх зэрэг нь тодорхой стандартын дагуу явагдана гэдгийг заасан. 27, 34, 38 дугаар зүйл	53 дугаар зүйл: ҮОЗӨДБ байгуулах ажилд дэмжлэг үзүүлж, зохицуулалтаар хангаж ажиллахыг Засгийн газарт үүрэг болгосон байдаг.	ҮОЗӨДБ-ийн үйл ажиллагаанд оролцож буй Засгийн газар, хуулийн этгээд, хариуцагч агентлаг, иргэний үүрэг, эрх, хязгаарлалтыг зохицуулсан.
БНХАУ	БНХАУ-ын газрын хэмжилт, зураглалын тухай хууль 1992.12.28 2002.08.29	9 бүлэг 55 зүйл	БНХАУ-ын газрын хэмжилт, зураглалын тухай хуулиар Хятадад хэмжилт, зураглал, геомэдээллийн үйл ажиллагааг зохицуулдаг. Үүнээс гадна, удирдлага зохион байгуулалтын 4 журам, орон нутгийн 35 журам, 6 албаны болон	Нэн ач холбогдолтой орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг 5 ангиллаар заасан ба эдгээр мэдээллийг ямар нэгэн зөвшөөрөлгүйгээр түгээхийг хориглосон /Журмын 4 дүгээр бүлэг/	Газрын хэмжилт, зураглал, орон зайн өгөгдөл, мэдээлэлтэй холбоотой үйл ажиллагааг Улсын стандартуудад нийцүүлэн гэж заасан.	2010 онд БНХАУ-ын Газрын хэмжилт, зураглал, геомэдээллийн агентлаг нь хуульдаа үндэслэн хэмжилт, зураглал, геомэдээллийн стратегийг хөгжүүлэх судалгаа явуулсан байна. Гол стратеги нь "Тоон Хятад болохын тулд Гео-орон зайн суурь мэдээллийг бүрдүүлэх, үндэсний газарзүйн нөхцөл байдлын дүн шинжилгээ хийх, геоматикийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, Хятад улсыг геоматикийн тэргүүлэх улс болгох" гэсэн дараагийн шатны стратегийн үндсэн чиглэл, зорилго, зорилтуудыг тодорхойлсон.	

			74 орон нутгийн засаг захиргааны дүрэм нь хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлдэг байна. Газрын хэмжилт, зураглалын үр дүнг зохион байгуулах журмаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн боловсруулалт, түгээлтийн асуудлыг зохицуулсан байдаг.			БНХАУ-ын Үндэсний геопортал нь геомэдээллийн нэг цэгийн үйлчилгээний платформ бөгөөд үндэсний, бүсийн, мужийн болон орон нутгийн газарзүйн мэдээллийн нөөцийг улс орны хэмжээнд нэгтгэж өгдөг. Платформ нь 1 гол зангилаа холбоос, 31 хэсэгчилсэн зангилаа холбоос болон 333 мэдээллийн сангаас бүрддэг ба эдгээр платформын бүрэлдэхүүн хэсгүүд нь хятадын Үндэсний Геоматикийн төв, мужийн болон хотын Геоматикийн төвөөс мөн адил хамаарч, удирдан зохион байгуулагддаг. Map World (http://www.tianditu.cn) веб сайт нь олон нийтэд зориулагдсан геомэдээллийн платформ болж, 2011 оны 1 дүгээр сараас ажиллаж байна. 2012 оны байдлаар 15 мужийн зангилаа холбоос болон 9 хотын зангилаа холбоос нь гол зангилаа холбоост холбогдсон болно. Засгийн газрын агентлаг, үйлдвэрлэл болон хувь хүн Map World-ийг ачаалах, үзэх, байршилд тулгуурласан мэдээллийг хайх, тодорхой асуулгаар хайлт хийх, мөн хэмжилт хийх болон өөрсдийн маршрутыг төлөвлөх маягаар ашиглаж болно	
БНСУ	Үндэсний газар зүйн мэдээллийн системийг байгуулах, ашиглах тухай хууль, 2002; Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн хууль, 2009.02.06; Орон зайн мэдээллийн салбарыг дэмжих тухай 2010.10.03; Үндэсний орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааны тухай хууль, 2014.03.06; нэмэлт өөрчлөлт оруулсан 2020.06.09	6 бүлэг, 34 зүйл	1) Нийтлэг зүйл 2) ҮОЗӨ ДБ-ийг дэмжих 3) Үндэсний орон зайн суурь өгөгдөл бүрдүүлэлт 4) ҮОЗӨ ДБ-ийг байгуулах, хэрэглэх 5) Үндэсний орон зайн өгөгдлийн хамгаалалт 6) Хариуцлага хүлээлгэх	Байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог Үндэсний орон зайн өгөгдлийн хороог байгуулах замаар шийдвэрлэсэн /Хуулийн 2 дугаар бүлгийн 4 дүгээр зүйл/ Хуулиар тус хорооны эрхлэх асуудлыг зааж өгсөн. Хуулиар Газар, тээврийн яамыг суурь орон зайн өгөгдлийн ангиллыг тодорхойлохыг үүрэг болгосон ба тус суурь өгөгдлүүдэд юу хамаарахыг хуулийн заалтаар оруулсан. Үүнд: байр зүй, хил, авто зам төмөр замын бүсүүд, гол гэх мэт /Хуулийн 3 дугаар бүлэг, 12 дугаар зүйл/	Орон зайн өгөгдөлтэй холбоотой стандартыг Үндэсний стандартын актаар зохицуулах болон орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч байгууллагууд нь техникийн стандарт боловсруулж болохыг заасан /Хуулийн 3 дугаар бүлэг 14 дүгээр зүйл/ БНСУ нь 2011 оны байдлаар орон зайн өгөгдлийн 140 стандарттай. Стандарттай холбоотой судалгаа хөгжлийг дамжсан заалттай /Хуулийн 15 дүгээр зүйл/	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг цуглуулах, бүрдүүлэх, боловсруулах зорилго бүхий Үндэсний орон зайн өгөгдлийн төвийг Газар, тээврийн яамны харьяа байгуулна гэж заасан. Тус Төвийн үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлыг Ерөнхийлөгчийн зарлигаар зохицуулна. /Хуулийн 18 дугаар зүйл/ Орон зайн өгөгдөл бүрдүүлдэг бүх шатны төрийн байгууллага өөрсдийн бүрдүүлж буй орон зайн өгөгдөл, мэдээллээр өгөгдлийн сан	Газар, тээврийн яамыг Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн гол хариуцагч байгууллага байхаар үүрэгжүүлж зохион байгуулалт, хэрэгжүүлэлтийн асуудлыг Үндэсний хороо ажиллах замаар байгууллагуудын уялдаа холбоог хангасан.

						байгуулахыг үүрэгжүүлсэн /Хуулийн 21 дүгээр зүйл/ Мөн давхардсан зардлаас сэргийлсэн заалтыг оруулсан /Хуулийн 22 дугаар зүйл/	
ОХУ	Геодези, зураг зүй ба орон зайн өгөгдлийн тухай хууль болон зарим хууль тогтоомжид өөрчлөлт оруулах тухай хууль 2015.12.30	6 бүлэг, 32 зүйл	Геодези, зурагзүйн үйл ажиллагаа болон орон зайн өгөгдлийн фондын тухай хамтад нь хуульчилсан. Хуулинд Холбооны улсын орон зайн өгөгдлийн фондыг бүрдүүлэх төрөл ба онцлог, холбооны улсын болон бүс нутгийн орон зайн өгөгдлийн фонд, орон зайн өгөгдөлтэй холбоотой хууль эрх зүйн орчныг зохицуулж өгсөн.	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодотгох, улмаар мэдээлэл бүрдүүлэлт дэх давхардлыг арилгах үүднээс, зураглалын ажлын үр дүнд газрын зураг, план зураглалын нэгдмэл суурь бий болохыг заагаад газрын зураг, план зургуудыг агуулга болон ашиглалтын зориулалтаас нь хамааруулан нэр төрөлд ангилан хуваасан.	Холбооны улсын болон бүс нутгийн орон зайн өгөгдөл, тоон зураглалын нэгдсэн суурьт байх өгөгдөл, мэдээллийн бүрэлдэхүүнд тавих шаардлагыг геодези, зураг зүйн салбарын төрийн бодлого, норматив эрх зүйн зохицуулалт хариуцсан Холбооны Засгийн газрын байгууллага тогтооно.	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг ашиглах, түгээх болон салбарт хэрэгжүүлэх хяналтыг ОХУ-ын Засгийн газраас тогтоосон журмын дагуу Холбооны Засгийн газрын байгууллага, түүний бүс нутгийн салбар байгууллага хэрэгжүүлнэ.	Хэрэглэгчдийг мэдээллээр хангах үүднээс, геодези, зураг зүйн салбарт төрийн үйлчилгээ үзүүлэх эрх үүрэг бүхий Холбооны Засгийн газрын байгууллага, эсвэл түүний харьяа байгууллага тоон зураглалын нэгдсэн суурийн өгөгдлийн санг бий болгох, мэдээллийн системийг байгуулах, ашиглах, мэдээллийг шинэчилж байх үүрэгтэй.
Узбек стан	Орон зайн өгөгдлийн тухай хууль, 2021.05.29	5 бүлэг, 25 зүйл	ҮОЗӨДБ-ийг хөгжүүлэх үйл ажиллагаа, орон зайн мэдээллийн үнэн зөв, найдвартай байдлын зарчим, өгөгдлийн бүрдүүлэлт, ашиглалт, аюулгүй байдал, оролцогч байгууллагуудын харилцаа, үүргийг зохицуулсан доорх 5 бүлэгтэй. 1. Ерөнхий заалт 2. Орон зайн мэдээллийн салбарын төрийн зохицуулалт 3. ҮОЗӨДБ 4. Орон зайн өгөгдлийг боловсруулах 5. Эцсийн заалтууд	Хуулийн 9 дүгээр зүйлд орон зайн өгөгдлийг үндсэн буюу суурь, төрөлжсөн буюу сэдэвчилсэн байна гэж заагаад ОЗӨДБ-ийг хөгжүүлэх асуудлыг тусгай эрх бүхий төрийн байгууллага буюу Узбекистан улсын Татварын хорооны дэргэдэх Кадастрын агентлаг, түүний дэргэд байгуулсан Зохицуулах зөвлөл зохицуулна гэж заасан.	Хуулиндаа ҮОЗӨДБ гэдэг тодорхойлолтод ... Узбекистан улсын нутаг дэвсгэрт орон зайн мэдээллийг үйлдвэрлэх, шинэчлэх, боловсруулах, нэгтгэх тухай улсын стандартууд багтана гэж зааснаас гадна, орон зайн мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний талаарх зохицуулалтыг оруулсан.	Төрийн тусгай эрх бүхий байгууллага нь орон зайн мэдээллийг ашиглах, түгээх асуудлыг дэмжих үүднээс ҮОЗӨДБ-ийн геопортал, түүний сулжээг бий болгох, геопортал дээр байгаа орон зайн өгөгдөл болон мета өгөгдөлд хэрэглэгчийн хандалтыг хангахаас гадна, эрдэм шинжилгээ, туршилтын ажлыг хийж, шинэ технологийг бий болгоход анхаарна.	Салбаруудад орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх, ҮОЗӨДБ-ийг хөгжүүлэх үүднээс, Төрийн тусгай эрх бүхий байгууллага нь төрийн захиргааны болон эдийн засгийн удирдлагын байгууллага, орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллага, түүнчлэн орон зайн өгөгдөл боловсруулахад оролцдог байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үйл ажиллагааг зохицуулахаас гадна, орон зайн өгөгдлийг боловсруулахад төрийн

							хяналтыг хэрэгжүүлнэ.
--	--	--	--	--	--	--	--------------------------

Асуудал шийдвэрлэх зорилго тус бүрээр хийсэн судалгааг “Тандан судалгаа” тайлангаас үзнэ үү.

Зөвлөмж

Орон зайн өгөгдөл, мэдээ, мэдээлэл нь олон жилийн туршид бий болсон, орон зай, цаг хугацааны хувьд өргөн цар хүрээтэй, маш олон үзүүлэлттэй бөгөөд өндөр үнэ өртөгтэй байдаг. Судалгаанаас үзэхэд, улс орнууд нь байрлалын сүлжээ, зам, тээврийн сүлжээ, кадастрын нэгж талбар, хаяг, ус зүй, өндөр, агаар, сансрын мэдээ, газар зүйн нэр зэргийг орон зайн суурь өгөгдөлд хамруулсан байдаг ба манай улс ч мөн адил өөрийн орны онцлог шинжээс хамааран орон зайн суурь өгөгдлөө тодорхойлох нь чухал юм.

Техник, технологи хөгжихийн хэрээр эх мэдээний суурь үнэ, нэг мэдээг бүрдүүлэхэд зарцуулах хөрөнгө мөнгө, мэдээ боловсруулалтын үнэ өртөг нэмэгдэж байна. Энэ тохиолдолд мэдээний өртгийг мэдээ, чиг үүргийн давхардлыг аль болох арилгах, мэдээг дундаа хэрэглэх хэрэглээг өргөжүүлж байж мэдээний өртгийг нөхөх боломжтой. Ямар байгууллага дээр ямар мэдээ байгааг ил тод нээлттэй болгох шаардлагатай.

Орон зайн өгөгдлийн нэгдмэл дэд бүтэц байгуулснаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг хамтран ашиглах боломж бүрдэх, мэдээллийн хүртээмж, хандалт сайжрах, давхардал арилах, эх мэдээний өртөг буурах, мэдээллийн чанар сайжрах, мэдээний үнэ цэнэ, ач холбогдол нэмэгдэх, мэдээлэлд тулгуурласан бүтээгдэхүүн болон үйлчилгээг өргөжүүлэх, ашиглах асуудлыг хялбар, боловсронгуй болгох, шийдвэр гаргах үйл явцад сайнаар нөлөөлөх, улмаар төрийн цахим засаглал, бизнесийн орчныг дэмжих зэрэг олон талын ач холбогдолтой.

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, хэрэглээ нэмэгдэхийн хэрээр түүнийг хамгаалах, нууцлах, аюулгүй байдлыг хангах асуудал урган гарна. Өгөгдлийг хамгаалах, нууцлах, аюулгүй байдлыг ихэнх хууль, журам нь байрлалд суурилсан мэдээлэл хэрэглээнд нэвтрэхээс өмнө боловсруулагдсан байдаг тул тэдгээрийг одоогийн байгаа байрлалын мэдээлэлтэй холбоход хүндрэл үүсдэг. Үр дүнд нь байрлалтай холбогдсон орон зайн мэдээллийн хамгаалалтыг хэн хариуцах, хэрхэн хамгаалах талаар тодорхойгүй байдал үүсдэг. Орон зайн мэдээллийн нууцлалтай холбоотой тодорхой зохицуулалт хийх нь тухайн орон зайн мэдээллийг буруу бүрдүүлэх, хэрэглэх, хуваалцах эрсдэлээс сэргийлнэ.

Орон зайн мэдээлэл нь хөрвөх чадвартай буюу нэг төрлийн орон зайн мэдээллийг олон зориулалтаар ашиглах боломжтой. Тухайлбал, сургуулийн байрлалын мэдээллийг төлөвлөлтийн зориулалтаар, онцгой байдлын үед нүүлгэн шилжүүлэлтийн арга хэмжээний зориулалтаар ашиглах боломжтой. Зарим тохиолдолд мэдээллийг буруу зорилгоор ашиглах боломжтой байх ба үүнээс сэргийлэхийн тулд буруу/гэмт хэргийн шинжтэй зорилгоор ашиглахыг хориглох, сэргийлэх зохицуулалтыг хууль тогтоомжид тусгах хэрэгтэй.

Орон зайн мэдээллийг хиймэл дагуулын технологи, тандан судалгаа, веб-д суурилсан зураглалын үйлчилгээ, ухаалаг утас, газар зүйн мэдээллийн систем, геодезийн хэмжил, фотограмметр, дрон, зураглал зэрэг технологи ашиглан бүрдүүлж, нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчин, үйлдвэрлэлийн олон салбарт ашигладаг. Иймд энэ олон талт уялдаа холбоог хууль эрх зүйн орчинд харгалзаж үзэх нь чухал.

Цаашид үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх асуудлын хүрээнд, мэдээллийн системийн тогтолцоог үндэсний хэмжээнд бий болгох, байгаль, нийгэм, эдийн засгийн бүх салбарт орон зайн мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх ажлыг Монгол улсад болон олон улсад мөрдөж буй норм, дүрэм,

стандарт хангасан зөв мэдээллээр баяжуулж, үр дүнтэй ашиглахын тулд байгууллагуудын хамтын ажиллагаа чухал үүрэгтэй. Орон зайн мэдээллийн үр ашгийг сайжруулахын тулд, дор дурдсан оролцогчдын оролцоо, үүрэг хариуцлага, дэмжлэгийг харгалзах хэрэгтэй. Үүнд:

Төрийн байгууллага – бүх шатны төрийн байгууллага нь орон зайн мэдээллийн менежментэд голлох үүрэг гүйцэтгэдэг. Ихэвчлэн эдгээрт газрын кадастр, газрын төлөвлөлт, хэмжил зураглал, зам харилцаа, батлан хамгаалах, орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн асуудал эрхэлсэн байгууллагууд ордог хэдий ч, өнөөдрийн орон зайн мэдээллийн хэрэглээ ихэссэн өнөө үед бусад төрийн байгууллагууд ч орох болсон.

Хувийн хэвшил – хувийн хэвшил нь орон зайн мэдээллийн менежментэд мэдээллийг бүрдүүлэгч болон хэрэглэгчийн үүрэгтэйгээр оролцдог тул хууль, эрх зүйн орчинд энэ хоёр үүргийн талаарх зохицуулалтыг хамтад нь оруулах нь чухал.

Иргэн – Хуучинд иргэн орон зайн мэдээллийн үйлчилгээг хүртэгч, төрийн байгууллагууд нь үйлчилгээг хүргэгч байсан бол технологийн дэвшлийн үр дүнд иргэн нь мөн мэдээллийг бүрдүүлэгчийн үүрэг гүйцэтгэж байна.

Боловсролын байгууллага болон төрийн бус байгууллага (ТББ) – Өнгөрсөнд ч, одоо ч ТББ нь орон зайн мэдээллийн менежментэд чухал үүрэг гүйцэтгэж байгаа ба тэдний оролцоог хангах, дэмжих асуудлыг хууль эрхзүйд зайлшгүй зохицуулах хэрэгтэй. Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх тухай тусгайлсан зохицуулалт тусгасан хуулийн заалт хэрэгтэй.

Орон зайн мэдээллийн чанар, шинэлэг байдал, баталгаажилт, нээлттэй байдал, бүрэн бүтэн байдал, лицензийн асуудал, үнэ өртөг, солилцоо, нууцлал, аюулгүй байдал, хариуцлагын асуудлыг шийдвэрлэх хууль эрх зүйн орны асуудал байгааг онцолж, дараах зөвлөмжийг боловсруулав. Үүнд:

1. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулийн төслийг шинээр боловсруулах нь тулгамдаж буй асуудал, хүндрэл бэрхшээлийг шийдвэрлэхээр байна. Үүнд:

a. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэц, түүний бүрэлдэхүүн, үйл ажиллагаа, хамрах хүрээг тодорхойлох,

b. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг удирдан зохион байгуулах этгээдийг тодорхойлох, оролцогчдын эрх, үүргийг тогтоох,

c. Суурь орон зайн өгөгдлийн ангиллыг тогтоож, нэн тэрүүнд тэдгээр суурь мэдээллийн бэлэн байдал, нэгдмэл байдлыг хангах ажлыг зохион байгуулах,

d. Орон зайн сэдэвчилсэн өгөгдлийн хэрхэн бүрдүүлэх талаар зааж өгөх,

e. Орон зайн суурь болон сэдэвчилсэн өгөгдөл, түүнчлэн мета-өгөгдлийн стандартын талаар тусгах,

f. Орон зайн суурь болон сэдэвчилсэн өгөгдлийг бүрдүүлэгчдийн эрх үүрэг, оролцоог тодорхойлох,

g. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах, үйл ажиллагааг эрхлэхэд баримтлах зарчмыг тогтоох,

h. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн лицензтэй холбоотой асуудлын зарчмыг тодорхойлох,

i. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын оролцоог тусгах,

j. Орон зайн өгөгдлийг хэрхэн боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, ашиглах асуудлыг тусгах,

k. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагааг дэмжих бодлого, хөтөлбөр, судалгаа-хөгжил, хүний нөөцийн асуудлыг тусгах,

l. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтэцтэй холбоотой гарсан зөрчлийг зохицуулах хууль, эрх зүйн орчныг тусгах.

2. Байрлалд тулгуурласан буюу орон зайн өгөгдөл, мэдээ, мэдээллийн хэрэглээг байгаль орчин, экологи, нийгэм, эдийн засгийн бүх төрлийн шийдвэр гаргалтад нэмэгдүүлэх нь түүний эдийн засгийн үр өгөөжийг өсгөх төдийгүй нийгмийн хөгжил, экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах тулгуур хүчин зүйл болох юм.

- **Монгол улсын орон зайн өгөгдөл, түүний дэд бүтцийн талаарх хуулийн хэрэгцээ, шаардлага, тулгамдаж буй асуудлуудыг үнэлэн, судлах**

Монгол улсад ОЗӨДБ-ийн тухай ойлголт 2000 оноос эхлэн бий болсон бөгөөд түүнийг байгуулах ажлыг 2004 оноос эхлэлтэй гэж үздэг. Төрөөс энэ тал дээр тодорхой хэмжээний анхаарал хандуулж ирсэн боловч, удирдлага зохион байгуулалт, стандартын тогтолцоо, орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, шинэчлэлт, түгээлтийн талаар тодорхой эрх зүйн зохицуулалт бүрдээгүйн улмаас үр ашигтай хэрэгжиж чадахгүй байсаар байгаа юм.

Өнөөгийн манай улсын орон зайн өгөгдлийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, түгээлт, ашиглалт нь ихэнхдээ тухайн байгууллагын хэрэгцээг хангах түвшинд байгаа бөгөөд орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн хувьд төрийн байгууллага хоорондоо нэгдсэн системд ороогүйн улмаас, салбар бүр янз бүрийн газрын зураг зохиох, судалгаа, төлөвлөлт, мониторинг хийх, орон зайн өгөгдөл бүрдүүлэх ажлыг давхардсан хөрөнгө оруулалтаар тусдаа захиалан гүйцэтгүүлэх зэргээр үргүй зардал ихээр гаргаж байна.

Мөн газрын зураг болон бусад орон зайд дүрслэгдэх өгөгдөл, мэдээлэлд суурилсан мэдээллийн системүүд, ялангуяа төрийн байгууллагуудын түвшинд нэгдмэл бус байгаа нь мэдээллийн нэгдмэл, давтагдашгүй, нээлттэй, эх өгөгдлийн алдаагүй, тогтмол шинэчлэгдэн шинэлэг байх нөхцөлийг алдагдуулж, бодлого тодорхойлох, шийдвэр гаргахад хүндрэлтэй нөхцөл байдлыг үүсгэн, бодит амьдралд нийцэхгүй шийдвэр гаргах нөхцөлийг бүрдүүлж байгаа юм.

Түүнчлэн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх үйл ажиллагааны үндсэн зарчмууд нарийн тодорхойлогдоогүй, тэдгээрийг удирдан зохион байгуулах, хяналт тавих болон орон

зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч, хэрэглэгчдийн хамтын ажиллагааг зохицуулсан хууль, эрх зүйн орчин, стандартын нэгдсэн тогтолцоо байхгүй учраас шийдвэр гаргах бүх л түвшинд ашиглагдах орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн нэгдмэл, давтагдашгүй, нээлттэй, алдаагүй, шинэлэг байх үндсэн шаардлагатай нийцэхгүй байгаа болно.

Иймд төрийн бодлого, эрх зүйн зохицуулалттайгаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг зохих стандартын дагуу бүрдүүлж, нэгдмэл мэдээллийн болон мета-өгөгдлийн санг үүсгэх, байгууллага хоорондын уялдаа холбоог сайжруулах, нэгдсэн сүлжээний хүрээнд мэдээ, мэдээллийг түгээх, үр ашгийг дээшлүүлэх, өгөгдлийг нэг л удаа бүрдүүлж нэгдмэл байдлаар хуваан ашиглах, улмаар Монгол улсын нийгэм, эдийн засгийн олон салбарт орон зайн мэдээллийн хэрэглээг нэмэгдүүлэн, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг шийдэх асуудал зайлшгүй тулгарч байна.

Тулгамдаж буй асуудлуудыг дор дурдсан байдлаар ангилж болно. Үүнд:

- Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал нэгдмэл бус бөгөөд тодорхой биш;
- Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, боловсруулах, хадгалах, хамгаалах, түгээх, хэрэглэх үйл ажиллагааны нэгдмэл байдлыг хангах стандартын тогтолцоо байхгүй;
- Янз бүрийн эх сурвалжийн өгөгдлийн сангуудын загвар, формат, атрибут мэдээ нэгдмэл бус, чанарын үзүүлэлт зарим тохиолдолд тодорхойгүй, чанарын шаардлагад нийцэж, тодорхой хугацаанд шинэчлэгддэг байх нийтлэг зохицуулалт байхгүй;
- Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг ашиглах, солилцох, түгээх зэрэг үйл ажиллагаатай холбогдсон нөхцөлүүдийн урьдчилсан зохицуулалт (лицензийн) тодорхой бус, орон зайн мэдээллийг түгээх, солилцох, хэрэглэхэд үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага тодорхойгүй;
- ОЗӨДБ-ийн үйл ажиллагааг эрхлэх, удирдан зохион байгуулах, хяналт тавих төрийн байгууллагуудын эрх үүргийг тодорхойлсон нарийн зохицуулалт байхгүй.

Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хууль нь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэх, хадгалах, хамгаалах, боловсруулах, ашиглах, түгээх зорилгоор олон талын хамтын ажиллагааг удирдан зохион байгуулах бодлого, хууль тогтоомж, стандарт, техник, технологи, хүний нөөцийн асуудлыг багтааж орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг бий болгох, хяналт тавих, хэрэглээг нэмэгдүүлэх, холбогдох харилцааг зохицуулах үндсэн зорилготой.

Иймээс манай улсын байгаль орчин, нийгэм, эдийн засгийн бүх салбарт ашиглагдаж байгаа орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах, бүх төрлийн төлөвлөлтүүдийг хооронд нь уялдуулах, салбар бүрд орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн бизнесийн санаа, инновац, орчныг дэмжих зорилгоор үндэсний хэмжээнд орон зайн өгөгдлийн нэгдмэл дэд бүтцийг байгуулж, үйл ажиллагааг нь удирдан зохион байгуулах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулах хууль, эрх зүйн орчин нэн шаардлагатай байна.

Тус харилцааг зохицуулсан хууль, эрх зүйн орчин бүрдсэнээр хууль ёсны эрх, ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа төрийн ба төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд, нийгмийн бүлэг, бусад этгээд байхгүй. Түүнчлэн орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалтад зарцуулагдах давхардсан зардлууд арилан, хөрөнгө оруулалт оновчтой болж, байгууллага хоорондын хамтын ажиллагаа эрчимжин, өгөгдөл, мэдээллийг нэгдсэн загвар, стандартын дагуу бүрдүүлэн, олон хэрэглэгч нэгэн зэрэг ашиглах, түгээх, солилцох нэгдсэн тогтолцоо бий болж, Монгол улсын тогтвортой хөгжилд бодит дэмжлэг үзүүлэх юм.

Монгол Улсын хууль эрх зүйн орчинд, суурь орон зайн өгөгдлийн талаарх зохицуулалт байхгүйн улмаас салбар бүр хариуцсан асуудлынхаа хүрээнд дагаж мөрдөгддөг хууль тогтоомждоо мэдээллийн сан эрхлэх тухай тусгаж, түүнд агуулагдах мэдээллийг зааж өгсөн байдаг. Мэдээллийн сан бүрдүүлэх тухай холбогдох зохицуулалт хийсэн 13 хуулийн зохицуулалтыг нэг бүрчлэн нарийвчлан судалж үзэхэд, ихэнх хуульд тухайн чиглэлийн мэдээллийн санг бүрдүүлэх, эрхлэх талаар ерөнхий агуулга бүхий заалттай байсан ба мэдээллийн давхардлыг тодорхой зохицуулсан зохицуулалт байхгүй байсан байна.

Хэдийгээр зарим захирамж, тогтоол гарч (тухайлбал, 2013 оны 06 сарын 05-ны Монгол улсын Ерөнхий сайдын 95 дугаар захирамж, 2013 оны 09 сарын 21-ний Монгол улсын Засгийн газрын, Үндэсний орон зайн мэдээллийн дэд бүтэц байгуулах тухай 323 дугаар тогтоол), орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийг байгуулах шаардлагатайг төрийн байгууллагуудын хэмжээнд ойлгож, мэдээллийн системүүд байгуулагдаж эхэлсэн хэдий ч, бодит асуудлуудыг шийдвэрлэх хууль эрх зүйн зохицуулалт шаардагдсаар байв.

Төрийн байгууллагууд дахь ерөнхий байдал

Төрийн байгууллагуудаас орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, өгөгдлийн сангийн байдал, хэрэглэдэг программ хангамж, баримталж буй хууль, тогтоомж, дүрэм, журам, стандарт, үйлчилгээний төлбөр, хөлс, хамтын ажиллагаа зэрэгт тулгамдаж буй бэрхшээлийн талаар судалгаа авахад дараах үр дүн гарсан байна.

Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн хувьд: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 35 дугаар заалтын 1 дэх хэсэгт заасны дагуу байгаль орчны улсын мэдээллийн санг, Батлан хамгаалах яамны Зэвсэгт хүчний жанжин штаб цэргийн байр зүйн зургийг, Эрчим хүчний яамны харьяа “Улаанбаатар дулаан сүлжээ” ТӨХК барилгын дулааны тоноглол, дулааны шугамын трасс, худаг, төв шугамын өргөн диаметр, солигдсон он зэрэг мэдээлэл агуулсан мэдээллийн санг, Зам, тээвэр хөгжлийн яам Монгол Улсын хэмжээнд автозамын болон төмөр замын сүлжээ, түүний дагуух барилга, байгууламжийн тухай орон зайн мэдээллийн санг тус тус бүрдүүлж байна.

Мэдээллийн санг хадгалах хэлбэрийн хувьд: Орон зайн мэдээлэл бүрдүүлдэг байгууллага дээр дурдсан мэдээллийг ихэвчлэн хүснэгтэн, зурган, болон мэдээлэл солилцооны бусад хэлбэрээр хадгалж, цөөхөн байгууллага мэдээллээ бүрэн болон заримыг орон зайн өгөгдлийн санд, өгөгдлийн сан удирдах программ хангамж ашиглан удирдан зохион байгуулж байна (Зам, тээвэр хөгжлийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, гэх мэт)

Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн санг ашиглах талаарх хууль тогтоомж, дүрэм, журмын хувьд: Судалгаанд хариу ирүүлсэн байгууллагуудаас 1 байгууллага нь Засгийн газрын 2010 оны 85 дугаар тогтоолын дагуу мэдээллээ бүрдүүлдэг бол бусад байгууллагуудын хувьд байгууллагын дотоод журмын дагуу харьяа байгууллагаасаа өгөгдөл, мэдээллээ авдаг байна.

Өгөгдөл, мэдээлэл бүрдүүлэх, мэдээллийн сантай холбоотой Үндэсний болон байгууллагын стандарт, нормын хувьд: MNS5774:2007 Газарзүйн мэдээлэл-Мета өгөгдөл, MNS5641-1:2006 Монгол Улсын засаг, захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн код, ISO/TC-19104:2012 зэрэг үндэсний стандарт ашиглаж байна. Хүснэгтэн, зурган мэдээлэл хэрэглэж буй байгууллагууд тодорхой стандарт, норм мөрддөггүй.

Мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, төлбөрийн хувьд мөрдөж буй хууль тогтоомжийн хувьд: Хэрэглэгчдэд нийлүүлж буй мэдээллийн сангийн үйлчилгээний хөлс, мэдээллийн төлбөрийн асуудал тодорхой бус, байхгүй.

Мэдээлэл солилцоонд тулгамдаж буй асуудал: Мэдээлэл солилцоход гарах төлбөрийн асуудал, өгөгдөл бүрдүүлэгч байгууллагын орон зайн мэдээлэл бүрдүүлэлт болон мэдээний чанар хангалтгүй, сум, хорооны түвшинд мэдээлэл солилцоход дэд бүтэц болон хууль эрх зүйн орчин хүндрэлтэй, холбогдох хууль тогтоомжууд харьцангуй сул, файлын нууцлалыг хангах асуудал, цаг тухайд нь хүссэн мэдээллийг ирүүлдэггүй, албан бичгээр харьцаж мэдээлэл солилцоход удаан хүндрэлтэй, газар зүйн байрлалын нэгдсэн тогтсон нэр томъёо байхгүй, 1:100000-ны масштабтай байр зүйн зургийн тоон зургуудын зарим өндрийн тоотууд буруу болон дутуу, хаялбарын өндөр байхгүй, эсвэл буруу.

Орон зайн мэдээллийн хэрэгцээ, шаардлага, хүндрэл бэрхшээл: Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын мэдээллийн өгөгдөл дээр салбарын тариалангийн болон мал аж ахуйн зориулалтаар ашиглагдах талбайн мэдээлэл шаардлагатай, Байгаль орчны орон зайн мэдээний чанарыг сайжруулах, улсын хэмжээний орон зайн мэдээг шинэчлэх шаардлагатай, өрх, иргэний мэдээллийг орон зайн мэдээллийн сантай холбож ашиглах, орон зайн мэдээний чанарыг сайжруулах, топологи шалгалт явуулах, нэг мэдээгээр үйлчлэх, орон зайн мэдээллийг бодитоор авахад үүрэн холбооны операторуудын сүлжээнүүдийн тасралтгүй байдалд хүндрэл учирч, сүлжээ тасарсан газруудад мэдээллийг бодит цагт хүлээн авах боломж бүрддэггүй.

Асуудлыг шийдвэрлэх зорилго

Тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэхэд, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын 4-т заасны дагуу дараах зорилгуудыг дэвшүүлэв.

- A. Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах;
- B. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох

замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх;

- C. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, нөхцөл, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих;
- D. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх.

Асуудлыг зохицуулах хувилбарууд, тэдгээрийн эерэг, сөрөг талуудыг харьцуулсан байдал

Зохицуулалтын хувилбаруудын зорилгод хүрэх байдал болон тэдгээрийн эерэг, сөрөг талуудыг харьцуулан судалж Хүснэгт2-т үзүүлэв.
Асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой хувилбаруудыг тогтоож, Аргачлалын 5-д заасны дагуу зорилгод хүрэх байдал буюу зорилгыг хангаж чадах эсэх, зардал, үр өгөөжийн харьцаа буюу хувилбарыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарах зардал, үзүүлэх эерэг өөрчлөлтийг харьцуулан судалсан болно.

Хүснэгт 2. Зохицуулалтын хувилбаруудын зорилгод хүрэх байдал болон тэдгээрийн эерэг, сөрөг тал

Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	Үр дүн	
A. Суурь орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг тодорхой болгох, тэдгээрийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагаа, үүрэг оролцоог сайжруулах замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлтийн давхардлыг арилгах				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах</i>	Төрийн байгууллага тус бүр өөрсдийн мэдээллийн ангилалтай ба орон зайн өгөгдлийн нэгдсэн ангилал, зэрэглэл байхгүй. Одоо байгаа хуульд заасан ангилал мэдээлэл нь давхардсан, дутмаг байдаг ба суурь зургуудын талаар тодорхой заасан зохицуулалт байхгүй. Олон улсад хууль, тогтоомждоо суурь өгөгдөл болон бусад өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг бүрдүүлэгчдийн хамт заасан байдаг.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, зэрэглэлийг журамлан тогтоохгүйгээр хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх	Үр дүнгүй

	<i>нийтийг соён гэгээрүүлэх</i>	мэдээлэх боломжгүй. Бусад орнууд журамлагдсан мэдээллийн ангиллуудаа тараах материал, дүрст бичлэг болгон олон нийтэд сурталчилдаг.	бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	-	Үр дүнгүй
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	-	Үр дүнгүй
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, зэрэглэлийг тодорхойлох, байгууллагуудын уялдаа холбоог хангуулах үүргийг хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх нөхцөлд энэ тухайгаа хуульд зааж өгсөн байх шаардлагатай байдаг. Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал, зэрэглэлийг тодорхой болгоход захиргааны хэм хэмжээний акт гаргах замаар шийдвэрлэх боломжтой. Мөн ОЗӨДБ-ийн суурь өгөгдөл, мэдээллийн ангиллыг хуульчлан тогтоох боломжтой. Бүрдүүлэгч байгууллага, оролцогчдын үүрэг оролцоо, хамтын ажиллагааг захиргааны хэм хэмжээний актаар зохицуулахад тусгайлан олгосон эрх зүйн зохицуулалт одоогийн хуулиудад байхгүй.	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн ангилал зэрэглэлийг тогтоож болох боловч эрх үүргийг олгох боломжгүй. Асуудлыг цогцоор нөлөөлж, сөрөг үр дагаврыг бүрэн бууруулж чадахгүй.	Тодорхой үр дүнд хүрнэ.
7.	<i>Хууль тогтоомжийн</i>	ОЗӨДБ-ийн суурь өгөгдөл, мэдээлэл, тэдгээрийн бүрдүүлэлт, бүрдүүлэгч	Хувилбар нь асуудлыг шийдвэрлэхэд	Үр дүнтэй.

	<i>төсөл боловсруулах</i>	нарын хамтын ажиллагаа, эрх үүргийг тодорхой зохицуулах боломжтой бөгөөд гадаадын олон оронд энэ талын хуулиуд байдаг.	чухал нөлөө үзүүлэх боломжтой.	
В. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн сангийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандартын нэгдсэн тогтолцоо бий болгох замаар баталгаатай, шинэлэг, чанартай орон зайн мэдээллийг шуурхай, хялбар хайх, солилцох, хэрэглэх, түгээх боломжийг бүрдүүлэх				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах</i>	Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаа болох орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандарттай байх хууль эрх зүйн орчин байхгүй. Гадаадын улс орнууд үйл ажиллагааны бүрдэл, алхам бүрээр стандарттай байдаг.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй.
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй. Стандартын тогтолцоо үүссэнээр уг асуудал шийдэгдэнэ.	-	Үр дүнгүй.
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй	-	Үр дүнгүй.
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	-	Үр дүнгүй.
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх</i>	Стандарт боловсруулалтыг сонгон шалгаруулалтын замаар хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлж болно. Төрийн бус байгууллагаар төрийн чиг зарим чиг үүргийг гүйцэтгүүлж болох хэдий ч хуульд тусгайлсан заалт байхгүй тул хэрэгжүүлэх боломжгүй. Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн	Асуудлыг цогцоор нөлөөлж, сөрөг үр дагаврыг бүрэн бууруулж чадахгүй.	Тодорхой үр дүнд хүрнэ.

		эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/		
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах</i>	Стандарт нь захиргааны шийдвэрт хамаарахгүй. “Захиргааны ерөнхий хуулийн 60.2.Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай хуулийн 3.1.2-т заасан баримт бичиг энэ журамд хамаарахгүй.” гэж заасан.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
7.	<i>Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн бүрдүүлэлт, боловсруулалт, хадгалалт, хамгаалалт, түгээлт, хэрэглээний стандарт боловсруулах тухай тусгайлан хуульд заасан тохиолдолд эрх зүйн үндэслэлтэй. Орон зайн суурь өгөгдөл, үйлчилгээг гаргах, төрөл бүрийн өгөгдлийн сангуудын нэгдмэл байдлыг хуульд тусгайлан заасан үндэслэлээр зохицуулна.	Тодорхой зардал гарах боловч энэ хувилбар нь асуудлыг үүсгэж байгаа гол шалтгааныг шийдвэрлэхэд чухал нөлөө үзүүлэх боломжтой.	Үр дүнтэй.
С. Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг түгээх, ашиглах, солилцох зэрэг үйл ажиллагааны явцад үүсэх бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн үүрэг, хариуцлага, эрх, хязгаарлалтын (лицензийн) асуудлыг тодорхой болгох замаар орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй. Орон зайн мэдээллийн үр шимийг хүртэхгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх</i>	Орон зайн мэдээллийн үр шимийг олон нийтэд сурталчилж, ач холбогдлыг ойлгуулах боломжтой ч бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн хооронд үүсэх харилцааг зохицуулах боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй

4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх</i>	Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах</i>	Хамтын ажиллагаа, оролцоог эрчимжүүлэх боломжтой ч эрх олгож, үүрэгжүүлэх боломжгүй. Зорилгод хүрэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
7.	<i>Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах</i>	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн үндсэн зарчмыг тодорхойлно, бүрдүүлэгч, хэрэглэгчийн хооронд үүсэх үүрэг, хариуцлага, эрх, хязгаарлалтын (лицензийн) үндсэн асуудлыг тодорхойлно. Орон зайн мэдээлэлд нэмүү өртөг шингээсэн бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх судалгаа-хөгжил, инновац, бизнесийн орчныг дэмжих зохицуулалт хийнэ.	Тодорхой зардал гарах боловч энэ хувилбар нь асуудлыг үүсгэж байгаа гол шалтгааныг шийдвэрлэхэд чухал нөлөө үзүүлэх боломжтой.	Үр дүнтэй
D. Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанд оролцогч, хамтрагч байгууллагуудын эрх, үүрэг, оролцоог тодорхой болгох, тэдгээрийг нэгдсэн удирдлагаар зохицуулах замаар бүх салбарт орон зайн мэдээллийн үр дүнтэй хэрэглээг нэмэгдүүлэх.				
1.	<i>“Тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
2.	<i>Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх</i>	Орон зайн мэдээллийн ач холбогдлыг нийтэд сурталчлах боломжтой.	Зорилгыг бүрэн хангахгүй ч төрийн болон төрийн бус байгууллага, хуулийн этгээд,	Тодорхой үр дүнд хүрнэ

			иргэдийн ойлголтыг нэмэгдүүлнэ. Зардал тодорхой хэмжээнд гарна. Асуудлыг бүрэн шийдвэрлэж чадахгүй.	
3.	<i>Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх</i>	Зорилгод хүрэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
4.	<i>Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх</i>	Интервенц хийж шийдвэрлэх боломжгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй
5.	<i>Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх</i>	Захиргааны ерөнхий хууль 8 дугаар зүйл /Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд захиргааны байгууллага хуулиар тусгайлан заасан бүрэн эрхийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно/	Асуудлыг цогцоор нөлөөлж, сөрөг үр дагаврыг бүрэн бууруулж чадахгүй.	Үр дүнгүй
6.	<i>Захиргааны шийдвэр гаргах</i>	Захиргааны хэм хэмжээний акт гаргах замаар шийдвэрлэх боломжтой хэдий ч үндэслэх хуулийн заалт байхгүй.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал хэвээр үргэлжлэх бөгөөд зорилго, зорилтод хүрэх боломжгүй.	Үр дүнгүй.
7.	<i>Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах</i>	Төрийн байгууллагуудын эрх, үүргийг хуулиар зохицуулна.	Өнөөгийн тулгамдаж байгаа асуудал шийдэгдэж зорилгод хүрнэ.	Үр дүнтэй.

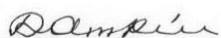
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлал”-ын бусад үзүүлэлтээр үнэлсэн үнэлгээг “Тандан судалгаа” тайлангаас үзнэ үү.

1.2. Хуулийн төслийг шинэчлэн сайжруулах санал, зөвлөмж боловсруулах

Хуулийн төслийг сайжруулах, өөрчлөлт оруулах санал, зөвлөмжийг судалгааны үр дүнд үндэслэн боловсруулах

Судалгааны үр дүнд үндэслэн “**Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай**” хуулийн төслийг сайжруулан, өөрчлөлт оруулах санал, зөвлөмжийг боловсруулахдаа, баримт бичигт агуулагдаж буй давхардал, зөрчлийг арилгах, хуулийг хэрэглэхэд ойлгомжтой байдлаар “зүйл” хоорондын харилцан холбоог илэрхийлэх, улмаар хуулийн үр нөлөөг сайжруулахыг зорьсон болно. Санал, зөвлөмжийг **Хавсралт 1**-д үзүүлэв.

Тайлан бичсэн

Академич Д. Амарсайхан